

Kafkasya Çalışacaklar için Okuma Listesi - Ayça Ergun

Sovyet-sonrası dönem çalışmalarının bölgesel odaklarından birini Kafkasya Bölgesi oluşturmaktadır. Kafkasya tarihsel olarak benzerlik ve ortaklık, farklılık ve çatışma örüntülerinin bir arada olduğu bir bölgedir. Sovyet-sonrası siyasal, toplumsal, ekonomik değişim ve dönüşüm süreçleri ile dış politika tercih ve öncelikleri akademik yazınının konusu olmaya devam etmektedir. Önerilen liste Sovyet-öncesi, Sovyetler Birliği ve Sovyet-sonrası dönemlerde Kafkasya Bölgesi'ni anlamak için giriş okuması niteliğindedir. Lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin yanı sıra bölgeyi tanımak isteyen araştırmacılar için faydalı olabilecek tarihsel arka plan, güncel sorunlar, ulus-devlet kuruculuğu, siyasal dönüşüm, dış politika ve çatışma konularında kapsamlı değerlendirmeler içeren bu okuma listesi, ülke analizleri ve karşılaştırmalı değerlendirmeleri de içermektedir. Listede önce genel okumalara yer verilmiş, ardından üç Kafkasya ülkesi özelinde kaynaklar

belirtilmiştir.

Genel ve Tematik Okumalar

- Roy Allison (ed.), (1996). [*Challenges for the Former Soviet South*](#). Washington D.C.: Brookings Institution Press.

Sovyet-sonrası ülkelerin erken dönem siyasal ve toplumsal dönüşüm süreçleri daha çok geçiş dönemine atfedilen belirsizlik, istikrarsızlık, ulus-devlet kuruculuğu ve dış politika önceliklerine atıfla ele alınmıştır.

- Edward Allworth (ed.), (1994). [*Muslim Communities Reemerge*](#). North Carolina: Duke University Press.

Sovyet ve erken Sovyet sonrası dönemin incelendiği kitapta özellikle Azerbaycan ve Orta Asya ülkelerindeki siyasal ve toplumsal dönüşüm milliyetçilik, kimlik politikaları ve dinin rolüne atıfla ele alınmıştır.

- Ian Bremmer, Roy Taras (eds.), (1997). [*New States, New Politics: Building the Post-Soviet Nations*](#). Cambridge: Cambridge University Press.

Erken Sovyet-sonrası dönemde ulus devlet kuruculuğu ve ulusal kimlik oluşturulması süreçlerini, vaka analizleri ile içeren, giriş niteliği taşıyan bir kitap.

- Timothy J. Colton, Robert C. LeTucker (1995). [*Patterns in Post-Soviet Leadership*](#). Londra: Westview Press.

Sovyet-sonrası siyasal dönüşüm, siyasal seçkinler ve liderlik örüntülerinin

karşılaştırmalı bir şekilde ele alındığı kitap, güncel siyasal yapıları, siyasal sistemleri anlamak açısından yardımcı olacaktır.

- Karen Dawisha, Bruce Parrott (eds.), (1997). [*Conflict, Cleavage and Change in Central Asia and the Caucasus*](#). Cambridge: Cambridge University Press.

Bir derleme olan bu kitap erken dönem Sovyet-sonrası değişim ve dönüşümü anlamak açısından son derece yararlıdır. Örnek aldığı ülkelerde Sovyet dönemine de atıfta bulunarak özellikle siyasal dönüşüm, siyasal seçkinler, siyasi partilerin kuruluşu konusunda yapılan ilk çalışmalardan biridir.

- Edmund Herzig (1999). [*The New Caucasus: Armenia, Azerbaijan and Georgia*](#). Londra: Royal Institute of International Affairs.

Üç Kafkasya ülkesi olan Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ın siyasal dönüşüm süreçlerinin karşılaştırmalı şekilde ele alındığı bir kitaptır.

- Galina M. Yemelianova, Laurence Broers (2020). [*Routledge Handbook of the Caucasus*](#). Londra: Routledge.

Sovyet ve Sovyet-sonrası döneme ilişkin hem Kuzey hem Güney Kafkasya'yı ele alan en kapsamlı ve en yeni çalışmadır. Kafkasya çalışmak ve genel bir değerlendirme yapabilmek isteyen tüm okurlar için son derece yararlı bir başucu kitabı niteliğindedir. Yer, nüfus ve kültür, siyasal tarih, çağdaş dönemde siyaset, ekonomi ve toplum, çatışma ve siyasal şiddet, dış politika ile toplumsal ve kültürel dinamikler başlıklı altı ana bölümden oluşmaktadır.

- Thomas de Waal (2010). [*The Caucasus: An Introduction*](#). Oxford: Oxford University Press

Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ın siyasal dönüşüm süreçleri milliyetçilik ve çatışma örüntüleri üzerinden inceleyen kitap, hem bir tarihsel arka plan sunmakta ve hem de karşılaştırmalı bir analiz yapmaktadır.

Azerbaycan

- Audrey L Altstadt (1992).[*The Azerbaijani Turks: Power and Identity Under the Soviet Rule*](#). Stanford CA: Hoover Institution Press.

Azerbaycan'ın Sovyet dönemindeki siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısını tarihsel bir perspektiften inceleyen bu kitap Sovyet sonrası dönemin öncüllerini ve örüntülerini anlamak açısından bir başucu kitabıdır. Bir siyasi ve toplumsal tarih çalışması olan bu 1988-1991 arası dönemi bağımsızlık hareketi ve sürecini de kapsayan bu çalışma Azerbaycan çalışmak isteyen araştırmacılar için en yetkin giriş kitaplarından biridir.

- Audrey L. Altstadt (2017).[*Frustrated Democracy in Post-Soviet Azerbaijan*](#). New York: Colombia University Press.

Azerbaycan'ın Sovyet sonrası dönemine ilişkin kapsamlı bir çalışmadır. İç siyaset, demokratikleşme çaba ve süreçleri, ulus devlet süreci, siyasi partiler, sivil toplum gibi konuların yanı sıra Dağlık Karabağ Çatışması ve Azerbaycan'ın dış politikası üzerine de değerlendirmeler sunmaktadır.

- Thomas L. Goltz (1998).[*Azerbaijan Diary*](#). New York: M. E. Sharp.

Kafkasya bölgesinde haberci ve bir savaş muhabiri olan Thomas Goltz'un erken Sovyet Dönemi Azerbaycan'ına ilişkin akademik olmayan ama değişim ve dönüşüm sürecine tanıklık eden bir perspektiften yazılmıştır. Eğlenceli ve kolay bir okuması olan çalışmada Kafkasya bölgesini anlamak açısından yararlıdır.

- Tadeusz Swiethowski (1995). [*Russia and Azerbaijan: A Borderland in Transition*](#). New York: Columbia University Press.

Azerbaycan'ın siyasal ve toplumsal dönüşüm süreçlerini tarihsel bir perspektiften inceleyen kitap, ağırlıklı olarak Rusya etkisini ele almaktadır. Kitap bugünkü Azerbaycan'ı anlamak açısından bir başucu kitabı niteliğindedir.

Ermenistan

- Gerard L. Libaridian (ed.), (1991). [*Armenia at Crossroads*](#). Massachusetts: Blue Crane Books.

Ermenistan'ın Sovyet öncesi ve Sovyetler Birliği dönemini inceleyen bir siyasi tarih çalışmasıdır. Bugünkü Ermenistan'ı anlamak için kapsamlı bir tarihsel arka plan analizi sunmaktadır. Libaridian'ın (1999) *The Challenge of Statehood: Armenian Political Thinking Since Independence*. Massachusetts: Blue Crane Books. çalışması ile birlikte okunmasında fayda vardır. Zira bu kitapta erken Sovyet sonrası dönemde siyasal dönüşüm süreci ele alınmaktadır.

- Razmik Panossian (2006). [*The Armenians: From Kings and Priests to Merchants and Commissars*](#). New York: Columbia University Press.

Sovyet Ermenistan'ı ve erken dönem bağımsızlık dönemine ilişkin en kapsamlı çalışmalardan biridir. Daha çok ulusal kimlik, milliyetçilik ve ulus devlet süreçleri üzerine odaklanan çalışma Ermenistan çalışmak isteyenler için bir ilk okuma niteliği taşımaktadır.

- Irina Ghaplonyan (2019). [*Post-Soviet Armenia: The New National Elite and the New National Narrative*](#). New York: Routledge.

Sovyet Sonrası Ermenistan'a ilişkin en güncel çalışmadır. Siyasal dönüşüm sürecinde siyasal seçkinler ve söylemleri, Dağlık Karabağ sorunu, Türkiye-Ermenistan ilişkileri ve Ermeni diasporasına ilişkin bir kitaptır.

Gürcistan

- Ronald Grigor Suny (1994). [*The Making of the Georgian Nation*](#). Bloomington: Indiana University Press.

Gürcistan'ın Sovyet ncesi ve Sovyet dönemini inceleyen bir siyasi tarih çalışmasıdır. Sovyet sonrası dönemi anlamak için son derece ayrıntılı bir tarihsel arka plan sunmaktadır. Gürcistan çalışacaklar için bir başucu kitabı niteliğindedir.

- Stephen H. Jones (2013). [*Georgia : A Political History Since Independence*](#). Londra: I. B. Tauris.

Gürcistan'da Sovyet sonrası dönüşümü devlet, toplum, milliyetçilik, güvenlik ve dış politika ekseninden inceleyen bir çalışmadır. Nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı alan araştırmasına dayanan alışma Gürcistan alışanların mutlaka okuması gereken bir kitaptır.

- Alvaro Pinto Scholtbach, Ghia Nodia (2000). [*The Political Landscape of Georgia: Political Parties, Achievements, Challenges and Prospects*](#). Utrehct Eburon Delft.

Gürcistan'da Sovyet sonrası dönemdeki demokratikleşme çabaları, siyasal partiler, sivil toplum, insan hakları ile siyasal ve toplumsa dönüşümün uluslararasılaşması üzerine kapsamlı bir analiz sunmaktadır.

Türkçe Yayınlar

- Mustafa Aydın (der.), (2013). [Avrasya Üçlemesi-III, Kafkasya 1989-2009.](#) Ankara: Nobel Yayınevi.
- Mustafa Aydın (der.), (2007). [Türkiye'nin Avrasya Macerası.](#) Ankara: Nobel Yayınevi.

Kafkasya ve Türkiye'nin Kafkasya'daki politikalarını inceleyen her iki derleme Türkçe yazılmış en kapsamlı çalışmalardır. Tematik odaklar ve vaka analizine dayalı katkılar yakındönemi anlamaya ilişkin analizler içermektedir.

Dr. Ayça Ergun Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesidir. ODTÜ Karadeniz ve Orta Asya Ülkeleri Araştırma Merkezi (KORA) başkan yardımcısıdır. Sovyet sonrası dönemde Kafkasya'da siyasal ve toplumsal değişim, devlet-toplum ilişkileri, ulus-devlet kuruculuğu, sivil toplum, demokratikleşme, uluslararasılaşma ve Azerbaycan-Türkiye ilişkileri konularında çalışmaktadır.

Bu yazıya atıf için: Ayça Ergun, “Kafkasya Çalışacaklar için Okuma Listesi”, *Panorama*, Çevrimiçi Yayın, 28 Ağustos 2020, <https://www.uikpanorama.com/blog/2020/08/28/kafkasya-calisacaklar-icin-okuma-listesi-ayca-ergun/>

Telif@UIK*Panorama*. Bu yazının tüm çevrimiçi ve basılı telif hakları *Panorama* dergisine aittir. Yazıda yer verilen görüşler yazarına/yazarlarına aittir. UİK Derneğini, *Panorama* Yayın Kurulunu, dergi editörlerini ve diğer yazarları bağlamaz.